

Andrzej Ulmer
Politechnika Warszawska, Warszawa

DZIEJE POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ W ZARYSIE

BRIEF HISTORY OF UNIVERSITY OF TECHNOLOGY IN WARSAW

Streszczenie: W artykule przedstawiono najważniejsze wydarzenia z historii Politechniki Warszawskiej. Początki nauczania o charakterze technicznym na poziomie wyższym sięgają lat dwudziestych XIX wieku i związane są z działającą w Warszawie Szkołą Przygotowawczą do Instytutu Politechnicznego. Kolejnym etapem organizowania uczelni technicznej było utworzenie w roku 1898 Instytutu Politechnicznego im. Mikołaja II, niestety z językiem wykładowym rosyjskim. Za początek istnienia w pełni polskiej uczelni technicznej uznać można rok 1915, gdy rozpoczęto kształcenie w języku polskim na czterech wydziałach:

- Wydziale Inżynierii Budowlanej i Rolnej,
- Wydziale Architektonicznym,
- Wydziale Chemicznym,
- Wydziale Budowy Maszyn i Elektrotechnicznym.

Podczas II wojny światowej Politechnika została bardzo poważnie zniszczona, zginęło wielu pracowników naukowych i technicznych, mimo to w jej trakcie kontynuowano nauczanie w sposób konspiracyjny.

Obecnie Politechnika Warszawska złożona jest z 20 wydziałów i na studiach stacjonarnych kształci ponad 25 tysięcy studentów.

Abstract: The article describes the most important events in the history of the University of Technology of Warsaw. The beginning of teaching in the technical field at the university level reaches back into the 1820s, when “Szkoła Przygotowawcza do Instytutu Politechnicznego” (Preparatory School for the Polytechnic Institute) was funded. It was in 1898 when the formation of the technical university went to the next stage – by establishing “Instytut Politechniczny im. Mikołaja II” (Nicolas II Polytechnic Institute), where – due to the partitions of Poland – the classes were conducted in Russian. Inauguration of a truly Polish university was in the year 1915; at the time the teaching was being provided in the mother tongue in four faculties:

- Faculty of Civil and Agricultural Engineering,
- Faculty of Architecture,
- Faculty of Chemistry,
- Faculty of Machine Design and Electrical Engineering.

During World War II the premises of the University of Technology were severely ruined, and a great deal of teaching staff and technicians were killed; nevertheless a conspiracy to organise secret courses made education possible. Today University of Technology consists of 20 faculties and holds more than 25,000 full-time students.

Słowa kluczowe: *Politechnika Warszawska, historia uczelni*

Keywords: *Warsaw University of Technology, history of University of Technology*

Meandry historii sprawiły, że największa polska uczelnia techniczna jaką jest bez wątpienia Politechnika Warszawska nie zawsze nosiła taką właśnie nazwę. Według najczęściej przyjmowanego stanowiska początki tej uczelni sięgają pierwszego dwudziestolecia XIX w., gdy państwo polskie nie istniało na mapie. Istnieje też pogląd, że genezę Politechniki Warszawskiej można wywodzić od Szkoły Rycerskiej funkcjonującej w Warszawie w latach 1765 – 1794. Była to jednak szkoła wojskowa i techniki w niej uczono z punktu widzenia przydatności do operacji militarnych. W związku z tym nie należy utożsamiać Szkoły Rycerskiej ze szkolnictwem akademickim, ogólnotechnicz-

nym. Początki wyższego szkolnictwa technicznego były związane ideami europejskiego Oświecenia rozkwitającymi w XVIII w. Wybitny polski mąż stanu tego okresu Stanisław Staszic, zwolennik europejskiej myśli oświeconej widział przyszłość naszego kraju w rozwoju nauki i gospodarki. Był on twórcą pomysłu uruchomienia w Królestwie Kongresowym ogólnotechnicznej szkoły akademickiej. Pomysł ten spotkał się z poparciem namiestnika carskiego gen. Józefa Zajączka. Prace przygotowujące do powstania takiej szkoły odbywały się od 1824 r. w Komisji Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. W dn. 4 stycznia 1826 r. w Warszawie, w Pałacu Kazimierzowskim nastąpiło

uroczyste otwarcie uczelni, która nosiła nazwę Szkoły Przygotowawczej do Instytutu Politechnicznego. Wystąpienie Stanisława Staszica podczas inauguracji było jego ostatnią, w życiu mową publiczną. Siedzibą Szkoły były gmachy Uniwersytetu Warszawskiego, a od 1828 r. także prawe skrzydło Pałacu Krasińskich przy ulicy Krakowskie Przedmieście 5. Na przełom lat 1830 – 1831 planowano przekształcenie Szkoły Przygotowawczej w Instytut Politechniczny kształcący kadry techniczne na obszarze całego Imperium Rosyjskiego. Jako że Królestwo Kongresowe miało duży zakres autonomii, zajęcia odbywały się w języku polskim. Zdecydowano się nie sprowadzać profesorów z zagranicy i oprzeć proces kształcenia na wykładowcach krajowych głównie z Uniwersytetu Warszawskiego. Dyrektorem Szkoły został Kajetan Garbiński, absolwent liceum warszawskiego oraz Szkoły Politechnicznej w Paryżu. Szkoła Przygotowawcza w krótkim okresie swego istnienia przeszła kilka restrukturyzacji. Kursy dzieliły się na niższe i wyższe. W ramach kursów wyższych funkcjonowały 4 wydziały: Inżynierii, Chemiczny, Mechaniczny i Handlowy. W 1826 r., na pierwszy rok studiów przyjęto 44 studentów. Zadaniem szkoły było kształcenie przyszłych przedsiębiorców, agronomów, mechaników maszyn, bankierów, budowniczych, mierniczych etc. Wybuch Powstania Listopadowego przekreślił funkcjonowanie szkoły, która została definitywnie zamknięta w listopadzie 1831 r.

W ten sposób sytuacja wróciła do stanu sprzed 1826 r., kiedy na ziemiach polskich nie było ani jednej uczelni ogólnotechnicznej. Perspektywa zmian zarysowała się po Wojnie Krymskiej /1853 – 1856/. Rosyjskie elity polityczne zdały sobie wówczas sprawę z ekonomicznej słabości Imperium Carów. Postanowiono zaradzić tej sytuacji. Na przełomie XIX i XX w. wielkim rzecznikiem modernizacji Rosji był minister finansów i premier, hr. Sergiej Witte. Z jego inicjatywy podjęto plan uruchomienia trzech ogólnotechnicznych uczelni państwowych: w Petersburgu, w Warszawie i w Kijowie. Na terenie Królestwa Kongresowego w 1880 r. na łamach „Przeglądu Technicznego” i „Ateneum” pojawiły się artykuły proponujące powrót do myśli staszicowskiej i postulujące ponowne otwarcie akademickiej szkoły ogólnotechnicznej. Można powiedzieć, że w tym przypadku zamiary strony polskiej i rosyjskiej spotykały się pozytywnie. Wielkim rzecznikiem urucho-

mienia takiej szkoły był Kazimierz Obrębowicz, prezes Wydziału Naukowo Technicznego Stowarzyszenia Techników Polskich i przewodniczący Sekcji I /techniczno-przemysłowej/ Warszawskiego Oddziału Ogólnorosyjskiego Towarzystwa Popierania Przemysłu i Handlu. Pod jego kierunkiem członkowie tej sekcji przygotowali „Memoriał w sprawie Instytutu Politechnicznego w Warszawie”, jaki przedłożono generał-gubernatorowi ks. Aleksandrowi Imeretyńskiemu. Pismo to zostało zaakceptowane. W 1898 r. rząd carski wydał dekret o powstaniu uczelni noszącej nazwę Instytut Politechniczny im. Mikołaja II. W 1899 r. rozpoczęto budowę pierwszych gmachów Instytutu. Architektami, którym powierzono to zadanie byli Stefan Szyller i Bronisław Rogójski. Koszt budowy instytutu wyliczono na 3,5 mln rubli. Zarząd miasta wykazał się niezwykłą hojnością względem podejmowanego przedsięwzięcia, przeznaczając pod budowę przyszłych gmachów uczelnianych plac wartości 1 mln rubli, co w znaczący sposób pomniejszyło wzmiankowane koszty. Pozostałe środki pochodziły z publicznej zbiórki pieniędzy. Wśród szczególnie zasłużonych darczyńców w gromadzeniu funduszy na cel budowy Instytutu wymienić trzeba dwóch żydowskiego pochodzenia finansistów: barona Leopolda Juliana Kronenberga, prezesa kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, deputowanego do rosyjskiej Dumy oraz Jana Gottlieba Blocha, bankiera i „króla kolei żelaznych”. Pierwsze zajęcia odbyły się w przystosowanych na ten cel pomieszczeniach fabryki „Union” przy ulicy Marszałkowskiej 81, należącej do Jana Blocha. Szybkie tempo budowy sprawiło, że już w 1901 r. zajęcia dydaktyczne mogły być kontynuowane w uruchamianych gmachach głównym, chemii, mechaniki i fizyki. Na pierwszy rok studiów przyjęto 270 studentów, Polaków, Rosjan i Żydów. Liczba ta w ciągu krótkiego czasu wzrosła do 806. Ponad 70% studiujących stanowili Polacy. Nauczanie odbywało się w języku rosyjskim. Kadre profesorską tworzyli w przeważającej większości Rosjanie. Polskich wykładowców było niewielu. Pierwszym dyrektorem Instytutu został rosyjski petrograf i mineralog Aleksander Jewgieniewicz Lagorio.

Początkowo funkcjonowały 3 wydziały: Mechaniczny, Chemiczny i Inżynieryjno-Budowlany, a w 1903 r. uruchomiono także Wydział Górniczy. W Instytucie Politechnicznym im. cara Mikołaja II pracowało wielu wybitnych nau-

kowców i dydaktyków. Wśród nich wymienić można: profesora dróg żelaznych Aleksandra Wasiutyńskiego, fizyka Wiktora Biernackiego, architekta Mikołaja Tołwińskiego, rosyjskiego botanika i biochemika, wynalazcę chromatografii Michaiła Siemionowicza Cwieta oraz ukraińskiego matematyka Giergija Fieodosjewicza Woronoja, twócę tzw. diagramu Woronoja.

W 1905 r. wybuchła rewolucja w Imperium Rosyjskim, która przejawiała się także protestami studentów Instytutu Politechnicznego. Studenci głosili hasła reform socjalnych, ale przede wszystkim domagali się wprowadzenia polskiego języka wykładowego. Władze carskie uważały, że Instytut jest uczelnią rosyjską i w związku z tym wszelkie zmiany języka wykładowego nie mają sensu. Wiece i akcje strajkowe na uczelni nasilały się. W efekcie władze decyzją generał-gubernatora Giergija Skałona zamknęły Instytut. Skutkiem tego posadę dyrektora uczelni stracił znany ze swych liberalnych i ugodowych poglądów Aleksander Lagorio. Instytut ponownie uruchomiono w 1908 r. Zmienił się skład etniczny studentów. Odtąd ponad 60% uczących się stanowili Rosjanie, Polaków było około 20 – 30 % zaś Żydzi utrzymali się, jak wcześniej w granicach 11 – 15 %. Nowym dyrektorem uczelni został profesor geologii polsko-tatarskiego pochodzenia, Władysław Amalicki, który jako pierwszy otrzymał od władz tytuł rektora. Zachowano język rosyjski jako wykładowy. Warto zaznaczyć, że w Szkole Mechaniczno-Technicznej H. Wawelberga i S. Rotwanda od 1906 r. językiem wykładowym stał się język polski. Było to możliwe, gdyż władze carskie nie uważały tej szkoły za rosyjską uczelnię państwową. Ta inżynierska szkoła powstała w 1895 r. w Warszawie z inicjatywy dwóch żydowskich finansistów Hipolita Wawelberga i Stanisława Rotwanda, była szkołą nie nadającą stopni naukowych.

W warunkach zbliżającej się wojny rząd carski zaczął czynić przygotowywania do ewakuacji uczelni. W 1915 r. wojska rosyjskie opuściły Warszawę wywożąc w głąb Rosji większą część majątku ruchomego oraz kadry Instytutu. Na bazie wywiezionych dóbr w Niżnym Nowgorodzie wzniesiono funkcjonującą do dziś Politechnikę Niżnonowogrodzką. W okresie dwudziestolecia rząd polski domagał się od rządu radzieckiego zwrotu wywiezionego w 1915 r. mienia. Rosjanie część majątku zwrócili, część zaś nie zwrócili, tłumacząc, że został on

skonsumowany na cel budowy Politechniki w Niżnym Nowgorodzie.

Niemcy po zajęciu Warszawy byli zdecydowani poczynić pewne polityczne gesty mające przychylnie usposobić polskie społeczeństwo wobec ich panowania. Zastępcą niemieckiego komendanta Warszawy został Bogdan Franciszek Serwacy hr. Hutten-Czapski, polski arystokrata związany z domem Hohenzollernów. Decydującą rolę jednak odgrywał niemiecki generał-gubernator Hans Hartwig von Beseler. Organizacją zamkniętych z powodu działań wojennych obu warszawskich uczelni, Uniwersytetu i Instytutu zajął się Komitet Obywatelski m. Warszawy pod kierunkiem ks. Zdzisława Lubomirskiego. Powołał on Sekcję Szkół Wyższych z podziałem na uniwersytecką i politechniczną. Zrezygnowano z nazwy Instytutu Politechnicznego zastępując ją nazwą Politechniki Warszawskiej. Sekcja ogłosiła nabór wykładowców i zadecydowała, żeby tworzony Wydział Architektury stanowił część Politechniki Warszawskiej, a nie Akademii Sztuk Pięknych jak pierwotnie planowano. W połowie października 1915 r. określono ilość wydziałów oraz zatwierdzono kandydatów na stanowiska dziekanów. Nie ulegało też wątpliwości, że na odradzającej się uczelni polski będzie językiem wykładowym. Politechnika Warszawska miała rozpocząć działalność z czterema wydziałami. Były to:

- Wydział Inżynierii Budowlanej i Rolnej – dziekan, inż. Henryk Czopowski,
- Wydział Architektoniczny – dziekan arch. Jan Dziekoński,
- Wydział Chemiczny – dziekan dr Tadeusz Miłobędzki,
- Wydział Budowy Maszyn i Elektrotechniczny – dziekan, inż. Stanisław Patschke.

W dn. 2 listopada 1915 r. Hutten-Czapski otrzymał od von Beselera funkcję Kuratora Uniwersytetu i Politechniki Warszawskiej. Tego samego dnia niemiecki generał-gubernator przekazał obu uczelniom statuty, zaś Hutten-Czapski wręczył inż. Zygmuntowi Straszewiczowi nominację na Rektora Politechniki Warszawskiej. Uroczyste otwarcie nastąpiło w dniu 15 listopada 1915 r. w Gmachu Fizyki. W inauguracji udział wzięli między innymi: Rektor Zygmunt Straszewicz, Kurator Bogdan hr. Hutten-Czapski, generał-gubernator Hans von Beseler, Zdzisław ks. Lubomirski, członek Rady Regencyjnej oraz arcybiskup Aleksander Kakowski,

który odprawił mszę świętą. Gmach Fizyki został wybrany do przeprowadzenia tej uroczystości, gdyż w Gmachu Głównym Niemcy urządzili szpital wojskowy. W dwa dni później rozpoczęły się wykłady na trzech wydziałach, a następnego dnia na Wydziale Architektonicznym. Rekrutacja przebiegała niezwykle sprawnie. W ciągu pierwszych tygodni rozpoczynającego się inauguracyjnego roku akademickiego przyjęto na Politechnikę Warszawską 613 osób, w tym 14 kobiet. Najliczniejszy okazał się Wydział Budowy Maszyn i Elektrotechniczny, na który zapisało się 273 studentów. W stadium początkowym kadre Politechniki Warszawskiej tworzyło 25 nauczycieli akademickich, docentów i 2 asystentów. Niemcy zachowali kontrolę nad finansami uczelni, a jednym z prorektorów został Julian von Braun. W maju 1917 r. wybuchły w Politechnice strajki studenckie skierowane przeciwko obecności niemieckiej na uczelni. Rozpoczął się bojkot kwestury i urzędu Kuratora. Pod wpływem tych zajęć prof. von Braun podał się do dymisji. Studenci stawiali jednak dalsze żądania. W tak napiętej sytuacji von Beseler nakazał zamknięcie uczelni. Opór studentów i wykładowców okazał się jednak w ostatecznym rozrachunku skuteczny, bowiem w październiku 1917 r. cały zarząd wyższych uczelni przeszedł w ręce Rady Regencyjnej. W ten sposób Politechnika Warszawska stała się w sposób niekwestionowany polską uczelnią. Wojna polsko-radziecka miała również swoje odzwierciedlenie w dziejach Politechniki Warszawskiej. W murach tej uczelni mieścił się ośrodek dowodzenia Armii Ochotniczej. Przebywali tu między innymi gen. Józef Haller – generalny Inspektor AO, gen. Kazimierz Sosnkowski, gen. Józef Leśniewski i in. Wielu studentów zgłosiło się wówczas ochotniczo do wojska. W 1919 r. ze względu na sytuację militarną, na rozkaz Ministra Wojny część studentów otrzymała urlopy w semestrze zimowym a pozostali w semestrze letnim. Senat PW przyznał pierwszeństwo w przyjmowaniu na studia tym studentom, którzy ochotniczo zgłosili się do wojska i zostali z niego zwolnieni oraz maturzystom ochotniczo odbywającym służbę wojskową w tym trudnym dla Polski momencie. W dn. 13 VII 1920 r. ukazała się Ustawa o Szkołach Akademickich zatwierdzona przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, przyznająca uczelniom dużą dozę

autonomii. Na jej podstawie wydano nowy statut prawno-organizacyjny Politechniki Warszawskiej. W listopadzie 1920 r. rozstrzygnął się konkurs na godło uczelni. Senat zatwierdził projekt godła opracowany przez studenta Wydziału Architektury, Jana Ogórkiewicza. W 1921 r. powstało Warszawskie Towarzystwo Politechniczne, kontynuujące działalność Koła Inżynierów, przyczyniające się do stymulowania rozwoju nauk technicznych w Polsce. Od 1924 r. Politechnika Warszawska rozpoczęła nadawanie doktoratów honorowych. Pierwszymi laureatami byli Karol Pollak, Ignacy Mościcki i Aleksander Rothert. Od roku akademickiego 1928 – 1929 pojawiły się na Wydziałach Mechanicznym, Elektrycznym i Chemicznym P W studia techniczno-wojskowe. W dn. 15 III 1933 r. ukazała się „Ustawa o szkołach akademickich”, która wprowadzała pewne ograniczenia w zakresie autonomii uczelni np. w kwestii nieusuwalności profesorów. Projekt tej ustawy był burzliwie dyskutowany rok wcześniej przez środowiska akademickie. Rektor PW Wiesław Chrzanowski na znak protestu przeciw ustawie podał się do dymisji. Wybuchły protesty studenckie. W 1935 r. miały one szczególnie gwałtowny przebieg w związku ze strajkiem przeciw podwyższeniu czesnego. Władze zdecydowały się stłumić strajki także przy pomocy środków przymusu fizycznego. W okresie dwudziestolecia Politechnika Warszawska przechodziła wiele zmian strukturalnych, których ze względu na ograniczony rozmiar tego tekstu nie da się szczegółowo opisać. Już na mocy statutu von Beselera w 1916 r. Wydział Inżynierii Budowlanej i Rolnej podzielił się na dwa Wydziały: Inżynierii Budowlanej i Inżynierii Wodnej, przy czym ich programy nauczania zostały znacząco zróżnicowane. Później Wydział Inżynierii Budowlanej przemianowano na Wydział Inżynierii Lądowej. Wydział Budowy Maszyn i Elektrotechniczny rozpadł się na Wydziały: Mechaniczny i Elektrotechniczny, zmieniony w 1924 r. na Wydział Elektryczny. Jesienią 1921 r. utworzono nowy wydział, Mierniczy, przemianowany w 1925 r. na Geodezyjny. We wrześniu 1933 r. zarządzeniem Ministra WRiOP Wydziały: Inżynierii Lądowej, Wodnej i Geodezyjny połączono w jeden Wydział Inżynierii. W ten sposób w roku akademickim 1938/1939 Politechnika miała 5 wydziałów /Inżynierii, Mechaniczny, Elektryczny, Chemiczny i Architektury/, w tym 68 zakładów. W 1938 r. liczba studiujących

osiągnęła 5000. Politechnika stała się jedną z największych uczelni technicznych w Europie.

Wielu spośród wykładowców Politechniki Warszawskiej było ludźmi bardzo zasłużonymi w dziedzinie nauki, kultury i polityki. Prof. Jan Czochrański wynalazł tzw. Metal B i opracował metodę krystalizacji metali stosowaną w nauce światowej. Rektor PW w latach 1921 – 1922 i 1923 – 1924, Antoni Ponikowski był premierem Rzeczypospolitej w latach 1918 i 1921 – 1922. Rektor PW, Wojciech Świątosławski był Ministrem WRiOP w latach 1935 – 1936 i 1936 – 1939.

We wrześniu 1939 r. hitlerowski atak na Polskę rozpoczął drugą wojnę światową. W czasie bombardowań Warszawy uległy zniszczeniom niektóre budynki Politechniki /między innymi dach kreslarni, część Gmachu Chemii/. Władze okupacyjne nakazały zamknąć uczelnię. W jej murach mogła przebywać tylko nieliczna grupa pracowników niezbędnych do utrzymania budynków. W maju 1940 r. Niemcy zezwolili na uruchomienie 9 zakładów Politechniki, zatrudniających 39 stałych pracowników naukowych. Rektor PW Kazimierz Drewnowski został mianowany zarządcą uczelni. Wszyscy pozostali pracownicy Politechniki zostali zmuszeni do ubiegania się o zezwolenie Wydziału Szkolnictwa na wejście do gmachów Politechniki. Utworzono szkoły zawodowe II stopnia, które stanowiły najwyższy dopuszczalny dla Polaków poziom nauczania. W szkołach tych zatrudnieni byli jako nauczyciele, wykładowcy politechniczni. Funkcjonowały w Warszawie: Szkoła Elektryczna kierowana przez prof. Romana Trechcińskiego, Szkoła Metaloznawczo-Odlewnicza, kierowana przez adiunkta inż. Kazimierza Gierdziejewskiego oraz Szkoła Budownictwa Lądowego i Wodnego, której dyrektorem był prof. Edward Warchałowski, mieszcząca się w gmachu Wydziału Architektury. Niezależnie od tych szkół wykładowcy politechniczni uczestniczyli aktywnie w tajnym nauczaniu. Od 1940 r. istniały też oficjalnie Kursy Rysunku Technicznego zorganizowane przez starszego asystenta Politechniki mgr. Zenona Jagodzińskiego. W czasie okupacji Niemcy zgładzili lub więzili wielu wybitnych wykładowców Politechniki. W 1942 r. w ramach akcji wyniszczenia inteligencji polskiej aresztowano i uwięziono na Pawiaku prof. Drewnowskiego. W 1943 r. Niemcy rozstrzelali dziekana Wydziału Architektury, prof. Stefana Bryłę. Po are-

sztowaniu prof. Drewnowskiego funkcję Rektora tajnej Politechniki przejął Prorektor Stefan Straszewicz.

W 1942 r. za zgodą władz hitlerowskich uruchomiona została Państwowa Wyższa Szkoła Techniczna. Przejęła ona cały majątek ruchomy i nieruchomy oraz pracowników naukowych i pomocniczych Politechniki Warszawskiej. Szkoła ta nie miała statusu akademickiego. Składała się z 5 wydziałów: Budownictwa, Budowy Maszyn, Elektrycznego, Chemii Technicznej i Mierniczego. Zajęcia odbywały się na kursach: normalnym i specjalnym. Na pierwszych semestrach studiów przyjęto 1500 osób. Przyjęcie do szkoły odbywało się na podstawie egzaminu. Dyrektorem Szkoły był Niemiec, prof. Albert Guettinger. Szkoła rozpoczęła działalność po ukończeniu remontu Gmachu Głównego, w dniu 2 listopada 1942 r. Od samego początku studenci i wykładowcy byli zaangażowani w działalność konspiracyjną. W ramach tej aktywności dyplomy inżynierskie uzyskało dodatkowo 186 studentów. Wybuch Powstania Warszawskiego zakończył istnienie Szkoły. Powstanie przyniosło Politechnice straszliwe straty. W wyniku działań wojennych zniszczone i spalone zostały, w mniejszym lub większym stopniu, wszystkie gmachy Politechniki. Pomimo klęski powstania wielu pracowników Politechniki nadal prowadziło działalność w konspiracji, czego jest wiele przykładów. W Zakopanem prof. Maksymilian Tytus Huber zorganizował Kursy Politechniczne składające się z dwóch wydziałów, Mechanicznego i Architektonicznego, na które przyjęto 40 słuchaczy. Konspiracyjne nauczanie w Politechnice objęło w czasie okupacji około 3000 studentów.

Zbliżający się upadek Trzeciej Rzeszy dawał możliwości odtworzenia Politechniki Warszawskiej. Działania w tym kierunku podjęto w styczniu 1945 r. Uruchomiono wówczas Politechnikę Warszawską z tymczasową siedzibą w Lublinie. Uczelnia ta miała trzy wydziały: Architektury, Inżynierii oraz Elektryczno-Mechaniczny. Ministerstwo Oświaty funkcję Rektora PW powierzyło prof. inż. Władysławowi Kuczewskiemu (nominację profesora w 1938 r. od Prezydenta Mościckiego). Na pierwszy rok studiów zgłosiło się 400 studentów. Już 30 stycznia 1945 r. wiceprezydent m. st. Warszawy zlecił inż. Marianowi Mieszkowskiemu zabezpieczenie gmachów i przygotowanie pomieszczeń dla otwarcia uczelni. Ministerstwo Oświa-

ty zaczęło nawiązywać kontakty z pracownikami Politechniki jacy przebywali w Warszawie lub okolicach celem zatrudnienia ich na odtwarzanej uczelni. Minister Stanisław Skrzyszewski mianował Władysława Kuczewskiego delegatem Ministerstwa Oświaty dla reaktywowania Politechniki Warszawskiej z kompetencjami Rektora i Senatu. Siedzibą urzędową Rektora PW miało być miasto Łódź. Istniały także plany przeniesienia Politechniki Warszawskiej do Łodzi, z czego ostatecznie zrezygnowano.

W maju 1945 r. powołano Komitet Odbudowy Uczelni pod kierunkiem prof. Edwarda Warchałowskiego. Prace nad odgruzowaniem i odbudową Politechniki rozpoczęły się bardzo sprawnie i w listopadzie doprowadzono do użyteczności gmachy: Architektury, Elektryczny i Technologii Chemicznej. Nieco dłużej przygotowywano pozostałe budynki. W dniu 13 stycznia 1946 r. nastąpiła uroczysta inauguracja roku akademickiego 1945/1946. Pierwsza uroczystość rozpoczęcia roku akademickiego w Gmachu Głównym odbyła się w 1948 r. W grudniu tego roku odbył się też w Gmachu Głównym Kongres Zjednoczeniowy Polskiej Partii Socjalistycznej i Polskiej Partii Robotniczej. W wyniku tego wydarzenia powstała Polska Zjednoczona Partia Robotnicza. W październiku 1951 r. rozporządzeniem Rady Ministrów do Politechniki Warszawskiej włączono Szkołę Inżynierską im. Wawelberga i Rotwanda. W tym samym roku powstał Zespół Pieśni i Tańca Politechniki Warszawskiej. Dynamiczny rozwój uczelni przejawiał się na różnych płaszczyznach. Rozwijało się także zaplecze uczelni. W 1951 r. Politechnika otrzymała nowe domy akademickie przy ulicy Mochnackiego 12, a w następnym roku dwa dodatkowe akademiki przy ulicy Mochnackiego 8 i Fałęckiej 9/11. W 1954 r. powstał Studencki Klub PW „Stodoła”, natomiast w 1957 r. powołano Wydawnictwo Politechniki Warszawskiej wraz z drukarnią. W październiku 1957 r. w związku z zawieszeniem wydawania pisma „Po Prostu” miały miejsce protesty studenckie, co doprowadziło do kilkudniowej przerwy w zajęciach. W 1967 r. otworzono filie Politechniki Warszawskiej w Płocku. Aktualnie w Płocku funkcjonuje Wydział Budownictwa, Mechaniki i Petrochemii z kierunkami Budownictwa, Inżynierii Środowiska, Mechaniki i Budowy Maszyn oraz Technologii Chemicznej.

W dniu 8 marca 1968 r. studenci Politechniki

Warszawskiej przyłączyli się do studenckich rozruchów na Uniwersytecie Warszawskim. Rozpoczął się kilkudniowy strajk okupacyjny. Władze zdecydowały się stłumić zajęcia także przy pomocy środków przymusu fizycznego. Zasługą Rektora Politechniki /1952 – 1953 i 1959 – 1965/ Jerzego Bukowskiego było wyprowadzenie studentów zgromadzonych w Hallu Gmachu Głównego celem uniknięcia rozwiązań siłowych. Zajęcia na Politechnice zostały zawieszane na okres 2 tygodni.

W styczniu 1975 r. Politechnika Warszawska podpisała porozumienie z Fabryką Samochodów Osobowych na Żeraniu, w Warszawie, dotyczące współpracy naukowo-technicznej. W 1978 r. powołano Muzeum Politechniki Warszawskiej.

Początek lat 80-tych zaznaczył się w skali całego kraju falą strajków i demonstracji organizowanych pod egidą NSZZ Solidarność. Protesty te, oznaczające początek zmian politycznych w Polsce nie ominęły także Politechniki Warszawskiej. Na uczelni miały miejsce różnego rodzaju akcje protestacyjne. Odbywały się spotkania z Jackiem Kuroniem, Adamem Michnikiem, i innymi przedstawicielami opozycji. W listopadzie 1980 r. z inicjatywy Duszpasterstwa Akademickiego powstało Niezależne Zrzeszenie Studentów PW. Na kadencję Rektora PW prof. Marka Dietricha przypadł okres transformacji ustrojowej otwierającej nowy rozdział w dziejach Polski i Politechniki Warszawskiej. Przeniesiona z Lublina Politechnika liczyła 6 wydziałów /Inżynierii, Geodezji, Mechaniczny, Elektryczny, Chemii i Architektury/. Szybki rozwój uczelni sprawił, że do roku akademickiego 1951/1952 liczba ta wzrosła do 14, a w ciągu następnych około 2 lat powiększyła się o jeszcze 2 wydziały oraz 3 katedry międzywydziałowe. /Architektury, Budownictwa Lądowego, Budownictwa Przemysłowego, Budownictwa Wodnego, Geodezji i Kartografii, Inżynierii Sanitarnej, Komunikacji, Lotniczy, Mechaniczny Konstrukcyjny, Mechaniczny Technologiczny, Mechanizacji Rolnictwa, Samochodów i Ciągników, Sprzętu Mechanicznego, Chemii, Elektryczny, Łączności/. Liczba studentów w końcu 1945 r. wynosiła 2148. Wzrosła ona do 11 632 w 1964 r.

Wielu profesorów Politechniki w tym okresie, obok osiągnięć na niwie nauki mogło poszczycić się aktywnym uczestnictwem w życiu publicznym. Doskonałym przykładem jest prof. Janusz Groszkowski. Był on twórcą analizy

drgań elektrycznych nieliniowych oraz miał wielki wkład w opracowanie zasad, działania i konstrukcji radaru. W czasie okupacji rozszyfrował systemy sterujące pocisków V-1 i V-2. Sprawował między innymi funkcję Prezesa Polskiej Akademii Nauk, był posłem na Sejm PRL oraz Przewodniczącym Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu.

Dynamiczny rozwój uczelni w nowych warunkach zaznaczał się na wielu płaszczyznach. W 1991 r. powstała w ramach Politechniki Szkoła Biznesu. Była ona wspólnym przedsięwzięciem trzech uczelni europejskich: London Business School, HEC Paris oraz Norwegian School of Economics. Szkoła Biznesu w Europie Środkowowschodniej zajęła 1 miejsce w rankingu MBA Euniversal. W 1995 r. utworzono Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych w Płocku a od 1997 r. rozpoczęto prace nad modernizacją systemu edukacyjnego Politechniki Warszawskiej. W 2000 r. utworzono Ośrodek Kształcenia na Odległość – OKNO PW, dający możliwość realizowania studiów przez Internet. Obejmuje on czteroletnie studia inżynierskie na kierunkach Informatyka /Wydział Elektryczny/, Elektronika i Telekomunikacja /Wydział Elektroniki i Technik Informatycznych/ oraz Automatyka i Robotyka /Wydział Mechatroniki/. W 2008 r. uruchomiono w Politechnice Wydział Zarządzania z kierunkami Zarządzania, Zarządzania i Inżynierii Produkcji, Management oraz Nauki o Zarządzaniu.

Politechnika Warszawska współpracuje z 180 uczelniami zagranicznymi oraz ze znaczącymi w gospodarce światowej koncernami, takimi jak Siemens, Fiat czy Daewoo. Bierze udział w wielu programach międzynarodowych, między innymi: TEMPUS, COST, INCOCOPER-NICUS, PHARE, LEONARDO czy V Ramowy Program Badań i Rozwoju Unii Europejskiej. W okresie III Rzeczypospolitej wielu wykłado-

wców Politechniki Warszawskiej niezależnie od pracy naukowej udzielało się w życiu publicznym kraju np. prof. Władysław Findeisen był senatorem RP, Zdobysław Flisowski – ministrem w rządzie Hanny Suchockiej, Jerzy Osowski – Przewodniczącym Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Absolwent Politechniki Warszawskiej, Waldemar Pawlak był dwukrotnie premierem Rzeczypospolitej latach 1992 i 1993 – 1995.

Politechnika Warszawska obecnie ma 20 wydziałów wliczając w to Kolegium Nauk Społecznych i Ekonomicznych w Płocku. Uczelnia dysponuje 148 obiektami, w tym 40 budynków służy celom dydaktycznym. Wśród nich 13 to gmachy o dużej wartości historycznej. Aktualnie na studiach stacjonarnych tej uczelni kształci się ponad 25 000 studentów.

Bibliografia

- [1]. 150 lat Wyższego Szkolnictwa Technicznego w Warszawie 1826 – 1976, Warszawa 1979,
- [2]. Budynki Szkoły Politechnicznej w Warszawie, [w:] Przegląd Techniczny, Tygodnik Poświęcony Sprawom Techniki i Przemysłu, t. XXXIX, Warszawa dnia 23 grudnia 1900/5 stycznia 1901, i Warszawa, 17 lutego /2 marca/ 1901 r.,
- [3]. Demidowicz T.: Rada Ogólna Budownictwa, Miernictwa Dróg i Spławów – najwyższe kolegium techniczne Królestwa Polskiego 1817 – 1867, [w:] Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 37/2, 1992, s. 83 – 122,
- [4]. Dziesięć lat Politechniki Warszawskiej w Polsce Ludowej, Warszawa 1956,
- [5]. Kalendarium, 150 lat Politechniki w Warszawie, Warszawa 1976,
- [6]. Politechnika Warszawska 1915 – 1965, Warszawa 1965,
- [7]. Politechnika Warszawska 1915 – 1925, Księga Pamiątkowa wydana pod redakcją profesora Leona Staniewicza, Warszawa - MCMXXV,
- [8]. Warsaw University of Technology, Prospectus 2000/2002.